

*Forfatteren er medlem
af Han Herred Mål*

Aksel Førby:

En uwflogt i nettenhunjer å fæmåførre

Lie ætter krigen den var fobij, war der faktisk manne pænng imæll fålk. Om jæn ka li'ed hæller e't, så had de flæst jo tjænt manne pænng åjer krigen, å de wårr lie te Thorkil Lywræm lawed sin pænngombøtneng, wesnok i nettensægsåførre. Fålk benøtted sæ o di manne pænng den føst stök tii ætter befrijelsen, hwor der blæn fålk, der no ku bewæeg dem frit, war en stur trång te å kom uwd mæll ajer. No ku di fo dæn trång enfried.

Mæns krigen stow po, war der manne, der arbæded i Hånsted, å manne, ja di flæst, war enkwatired øwer hiele lansdielen. Frøstrup krågger war bebowed o ræjti manne sjaførrer, så hærfræ war der faktisk en masse der started fræ hwær måer. Di uwwnmæn, der åsse war enwål-wired i dehær prosjægt, tow så en læs fålk mæ fram å tebaeg, nær di no aliwler kyren tuwren. Dæer war lawed nuer primmitiw træbæænk, hwor en femåtyw-tredwe mænsker ku seej. Di bløw så tån wæk i arbæstien, å bløw så po ijæn, nær de war awten. Bilern bløw welieholt mæ brænstof å gommi o Wærnemagten. De fæk jo så en brat ænn i fæmåførre, mæn en dil o di lasbiler war stadi gåt kyren den føst stök tij, så war der gåt vær en sønnda, ku der snår stelles en uwdflogt an. Så bløw lasbilerens træbæænk browt ijæn. Fålk war jo e't få gåt wæn.

En tuwr, som bløw møj browt, war op te Hånsted. De had jo åjer hiele krigen wæt lot får åll ajer en dæmm der arbæded deroop. Hær stow di stuer kanoner stadiwæk å war stadi browle. Dæmm ku wi fo låw å sii, å di haste enkalt soldater, der war der, sku jo pas dæmm, å di wijst wos åsse ront i kanonern. De war mariinesoldater.

Ham, der wijst wos ront den føst gång – han war wes københawner – fæk maskinerijed started å wijst wos, hwodant de fongired. Han

Oversættelse:

Aksel Førby:

En udflugt i 1945

Lige efter at krigen den var forbi, var der faktisk mange penge mellem folk. Om man kan lide det eller ej, så havde de fleste jo tjent mange penge under krigen, og det varede lige til Thorkil Livrem lavede sin pengeombytning, vistnok i 1946. Folk benyttede sig af de mange penge det første stykke tid efter befrielsen, hvor der blandt folk, der nu kunne bevæge sig frit, var en stor trang til at komme ud mellem andre. Nu kunne de få den trang indfriet.

Mens krigen stod på, var der mange, der arbejdede i Hansted, og mange, ja de fleste, var indkvarteret over hele landsdelen. Frøstrup Kro var beboet af rigtig mange chauffører, så herfra var der faktisk en masse, der startede ud hver morgen. De vognmænd, der også var indvolverede i det her projekt, tog så et læs folk med frem og tilbage, når de nu alligevel kørte turen. Dér var lavet nogle primitive træbænke, hvor en 25-30 mennesker kunne sidde. De blev så taget væk i arbejdstiden og blev sat på igen, når det var aften. Bilerne blev vedligeholdt med brændstof og gummi af Værnemagten. Det fik jo så en brat ende i '45, men en del af de lastbiler var stadig godt kørende det første stykke tid, så var der godt vejr en søndag, kunne der snart stilles en udflugt an. Så blev lastbilernes træbænke brugt igen. Folk var jo ikke for godt vant.

En tur, som blev meget brugt, var op til Hansted. Det havde jo under hele krigen været lukket for alle andre end dem, der arbejdede deroppe. Her stod de store kanoner stadigvæk og var stadig brugbare. Dem kunne vi få lov at se, og de hastigt indkaldte soldater, der var der, skulle jo passe dem, og de viste os også rundt i kanonerne. Det var marine-soldater.

Ham, der viste os rundt den første gang – han var vist københavner – fik maskineriet startet og viste os, hvordan det fungerede. Han

wijst wos, hwodant han ku fo den stuer bonstøk på plas mæ de fien græj, de jo war. Baer lie dæn jænne væjed fijer tåns. Næer han dræjed løben po kanonern ront, ku wi næjsten e't sij enn i maskijnrommet (hæller hwa de nu hijjer), te di fløt sæ. Så fæk han fålk te å sii uwd gjæmmel kanonløben, å dær hwor wi ku sii, di ramt hawed, dær gik ed så stærk, at fålk bløw swemmel o å sii po ed. Der war nuer, di sku ihwærfal e't kig mier.

Sekken turistattraksjon, de ku ha wæt, om di had ståen dær enno. De war så enårm stur de hiele. De hår di i Norge enno; dær stor en anlæg akkuråt magen te. Den daw i daw.

Da wi war færdi mæ ronnwisnengen, spuer fålk ætter, hwo møj han sku ha får å wijs wos dedær.

“Det må jeg ikke tage noget for” lød swåred, “men jeg skal fjerne alt det skidt, der ligger på kanonen”. Den stakkels man, han kam te å fjærrn manne pænngsædler fræ kanonen dæn ættermæjda.

Batterie I, Hanstholm.

viste os, hvordan han kunne få det store bundstykke på plads med det fine grej, det jo var. Bare lige dén ene (kanon) vejede fire tons. Når han drejede løbene på kanonerne rundt, kunne vi næsten ikke se inde i maskinrummet (eller hvad det nu hedder), at de flyttede sig. Så fik han folk til at se ud gennem kanonløbene, og der hvor vi kunne se, at de ramte havet, der gik det så stærkt, at folk blev svimle af at se på det. Der var nogen - de skulle i hvert fald ikke kigge mere.

Sikke en turistattraktion, det kunne have været, hvis de havde stået der endnu. Det var så enormt stort det hele. Det har de i Norge endnu; dér står et anlæg akkurat magen til. Den dag i dag.

Da vi var færdige med rundvisningen, spurgte folk om, hvor meget han skulle have for at vise os det der.

“Det må jeg ikke tage noget for”, lød svaret, “men jeg skal fjerne alt det skidt, der ligger på kanonen”. Den stakkels mand, han kom til at fjerne mange pengesedler fra kanonen den eftermiddag.

Hanstholm fæstningen, 1945.